

2022-11-28

Brottsofferjouren Sverige

Hammarby fabriksväg 25, 6 tr

120 30 Stockholm

info@brottsofferjouren.se

www.brottsofferjouren.se

Växel: 08-644 88 00

Brottsofferstöd: 116 006

Yttrande avseende utkastet till lagrådsremiss S2022/03649: Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

Brottsofferjouren Sverige (BOJ) vill lämna följande kommentarer på de föreslagna åtgärderna.

Inledning samt generella synpunkter på utkastet till lagrådsremiss

BOJ anser att förslagen är väl genomarbetade samt att de flesta förslagen är bra. Våra synpunkter på respektive förslag behandlas separat nedan i dokumentet. Vi har valt att endast kommentera de avsnitt där vi har en avvikande uppfattning och där vi särskilt vill understryka vissa delar.

Generellt genom hela utredningen anser BOJ att barnrättsperspektivet varit väl förankrat och att vikten av att barn får komma till tals i frågor som rör dem lyfts fram på ett tydligt sätt. Framför allt saknar vi den viktiga uppföljningen till detta, nämligen att barnets egna åsikter kommer att tillmätas stor betydelse utifrån artikel 12 i Barnkonventionen. Om Barnkonventionens artikel 12 ska uppfyllas, dvs. att barn har rätt att uttrycka sina synpunkter och de ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad, måste en mognadsbedömning göras. Vi kan dock fortfarande se att det kan finnas möjligheter till tolkningar om vad som är barnets bästa. Här har Barnombudsmannen tagit fram bra verktyg. Barnets bästa har tre dimensioner: det är en rättighet, en princip och ett tillvägagångssätt.

BOJ uppmanar även till att genomgående i dessa frågor särskilt beakta barn och vuxna med funktionsnedsättning.

5.1 Den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp ska tas emot i ett skyddat boende.

BOJ stöder förslaget att skyddat boende ska föras in i SoL som en boendeinsats samt att det är kommunens ansvar att se till att det finns tillgång till skyddade boenden. Likaså att en bred definition av skyddat boende förs in i socialtjänstförordningen.

5.3 Placeringskommunens ansvar

BOJ tillstyrker förslaget att det är placeringskommunen som ansvarar för de insatser som brottsoffret behöver under sin vistelse på skyddat boende även om boendet finns i en annan kommun. Detta är viktigt att tydliggöra då det annars finns en risk att en annan kommun inte vill ta den kostnad det innebär att ha en våldsutsatt person boende på ett skyddat boende i deras kommun. Vid en hög hotbild är det av yttersta vikt att den våldsutsatta personen inte blir kvar i samma kommun där våldsutövaren finns. Om placeringskommunen ansvarar för insatserna innebär det inga ökade kostnader för den mottagande kommunen.

5.4 Socialnämnden ska ta initiativ till och bevaka att åtgärder vidtas i fråga om bostäder

Boendefrågan är central för att den våldsutsatta personen ska kunna bearbeta det våld hen varit utsatt för. Först när den våldsutsatta personen är trygg kan processen att förstå och bearbeta våldet och kunna gå vidare ta sin början.

Samma sak gäller naturligtvis även för eventuella barn. Enligt Barnkonventionens artikel 27 har barn rätt till en skälig levnadsstandard där bostad, kläder och mat ingår. Barn som bor på skyddat boende har inte möjlighet att ta hem kompisar och klasskamrater, därför är en egen lägenhet viktig för att barnens utveckling inte ska hindras. Det går också i linje med Barnkonventionens artikel 31 om barns rätt till lek, vila och fritid. Allt detta sammantaget gör att BOJ tillstyrker förslaget.

6.1.1 Barn bör beviljas en egen insats vid vistelse i skyddat boende

BOJ tillstyrker förslaget, då det är av yttersta vikt att barnets rättigheter tillvaratas, att barnets behov av stöd och skydd utvärderas samt att det finns möjlighet för IVO att genomföra tillsyn av barnets vistelse på skyddat boende. Med tanke på det nya Barnfridsbrottet finns också skäl till att dokumentera barnets upplevelser.

6.1.2 Endast barn som följer med en vuxen vårdnadshavare ska få placeras i skyddat boende

BOJ vill liksom flera andra organisationer lyfta fram att det kan finnas tillfällen då någon annan än barnets vårdnadshavare har behov av skyddat boende tillsammans med barnet, exempelvis en styvförälder. I samkönade relationer är det inte alltid båda parter är vårdnadshavare, och våld i nära relation är lika vanligt i samkönade relationer som i heterosexuella relationer.

För barn i övre tonåren som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck är inte alltid det bästa att bli placerad på ett HVB hem då övriga boende där ofta har en blandad problematik. I sådana fall kan ett skyddat boende vara en bättre lösning där hen är tillsammans med andra våldsutsatta personer.

Samma sak kan det vara för barn som själva har barn, även där är ofta ett skyddat boende en bättre lösning där både det våldsutsatta barnet som är förälder och hens barn kan umgås med personer i liknande situation.

BOJ anser att en individuell prövning måste ske i dessa fall och avstyrker därför förslaget.

6.1.4 Överväganden om fortsatt placering var sjätte månad

BOJ tillstyrker förslaget, men vill understryka vikten av att det även görs en utvärdering av det stöd barnet fått och det görs en planering för hur det fortsatta stödet ska se ut och det inte enbart görs en bedömning av om barnet ska fortsätta bo på skyddat boende. En uppdaterad strukturerad hot- och riskbedömning ska ligga till grund för beslut om insatsen skyddat boende ska upphöra eller ej.

6.2.3 Förutsättningar för ett barns placering i skyddat boende utan båda vårdnadshavarnas samtycke

BOJ instämmer i förslaget, liksom i att tillfälligt nedsatt föräldraförmåga inte ska vara ett skäl till att inte placera barnet på skyddat boende tillsammans med den våldsutsatta vårdnadshavaren. Som nämns i utkastet är det socialnämndens ansvar att se till att den våldsutsatta vårdnadshavaren får den avlastning som kan behövas.

När det gäller en individuell prövning för syskon bör det beaktas att även om alla syskon inte farit lika illa så är det en traumatisk upplevelse både för de barn som blir kvar hos våldsutövaren och de som följer med till det skyddade boendet att splittra en syskonskara, särskilt när barnen upplevt våld i hemmet. En annan frågeställning är hur bra förälder en vårdnadshavare som utövar våld är, även om våldet inte riktar sig mot barnet?

6.2.7 Placeringens innehåll och utformning

BOJ instämmer i förslaget, men vill framhålla att en placering på skyddat boende bör ha sin grund i en strukturerad hot- och riskbedömning. Om hotbilden bedöms vara hög bör den våldsutsatta personen/personerna inte placeras på ett boende i samma kommun eller i närliggande kommun som våldsutövaren. På samma sätt är det även viktigt att se till den vuxnas och barnets behov, exempelvis om husdjur medföljer eller någon

funktionsnedsättning föreligger. Om det finns medföljande barn är det bra om det skyddade boendet har särskild kompetens för detta, exempelvis en särskild barnansvarig.

6.2.9 Läkarundersökning

BOJ instämmer med utkastets bedömning att Socialnämnden inte ska besluta om läkarundersökning på barn i skyddat boende. Om behov av läkarvård föreligger ska naturligtvis barnet få det, men att göra det obligatoriskt vid placering på skyddat boende riskerar att oroa barnet i onödan om inga skador är märkbara. Det är tillräckligt traumatiserande för barnet att lämna sitt hem och flytta till ett skyddat boende utan att kunna träffa kompisar eller gå kvar i samma skola. Vi återkommer till frågan under punkt 6.3.1.

6.2.11 Utövande av vårdnaden under placeringen

BOJ stöder utkastets förslag att den vårdnadshavare som barnet är placerat med i skyddat boende ska ensam få bestämma om insatser i öppna former enligt 4 kap. 1 § SoL, liksom för val eller byte av skola eller förskola under tiden i skyddat boende.

Vid vårdnadstvister som avgörs i domstol är det av yttersta vikt att rättsväsendet har kompetens om våld i nära relation. I Jämställdhetsmyndighetens utredning "Uppgifter om våld är inget undantag" visas att domstolen ibland dömer till våldsutövarens fördel då våldet tolkas som att den våldsutsatta parten har samarbetssvårigheter och därför förlorar vårdnaden om sitt barn.

6.2.12 Placeringens upphörande

BOJ instämmer i utkastets förslag om att placeringen ska upphöra om det inte längre föreligger något skäl för den brottsutsatta att bo på ett skyddat boende. Men vi avstyrker de andra delen av förslaget om att placeringen ska upphöra när ett barn fyller 18 år. Här måste det göras en individuell bedömning av hur situationen för 18-åringen ser ut. Föreligger det en hotbild även mot 18-åringen? Hur ser familjesituationen ut? Att splittra en syskonskara när familjen bor på skyddat boende kan vara ytterligare traumatisk händelse både för 18-åringen och eventuella yngre syskon men även för den våldsutsatta vårdnadshavaren.

6.2.13 Beslut om placering och omedelbar placering i skyddat boende hindrar inte vissa andra beslut

Här behöver en säkerhetsprövning göras innan placeringen i skyddat boende avbryts på grund av beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. Om hotbilden följer med personen eller till och med kanske förstärks utomlands som ofta är fallet vid hedersrelaterat våld och förtryck så bryter Sverige mot FN:s konventioner om mänskliga rättigheter artikel 3. Där fastställs att alla människor har rätt att leva. De ska vara fria att själva kunna bestämma över sina liv, och de ska kunna leva i trygghet och säkerhet. Detta gör att BOJ inte kan instämma i utkastets förslag, utan förslaget behöver modifieras med tillägg om att en individuell säkerhetsprövning måste göras först.

6.2.16 Bestämmelse om muntlig förhandling och nämndemän, offentligt biträde och barns ställning

BOJ instämmer i alla delar av förslaget utom den sista delen om att nämndemän ska ingå i rätten vid handläggning i kammarrätt. Det är viktigare att juristdomarna har adekvat kompetens om våld i nära relation och dess konsekvenser både för den våldsutsatta personen och eventuella barn än att nämndemän deltar i rätten.

Vi ser positivt på delen om muntlig förhandling, men vill understryka vikten av att säkerställa att parterna får information som är anpassad utifrån kognitiv mognad och språklig förståelse enligt EU:s Brottsofferdirektiv om rätten till muntlig förhandling.

6.2.17 Bestämmelser om överklagande

Utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv anser BOJ att alla beslut ska kunna överklagas. Vi instämmer alltså enbart i den första delen av utkastets förslag, inte den sista.

6.3.1 Barn och unga i skyddat boende ska erbjudas en hälsoundersökning

BOJ ser positivt på förslaget, under förutsättning att det handlar om ett erbjudande och inte ett krav. Som tidigare nämnts ovan i 6.2.9 finns risk för sekundär viktigmisering av barnet då hen redan befinner sig i en traumatisk situation av att ha brutit upp från sitt hem och placerats på ett skyddat boende. Vi ser också som Linköpings Universitet (Barnafrid) framhåller att det är bra om ansvaret för att ordna en tid för hälsoundersökning ligger på socialtjänsten och inte på den våldsutsatta vårdnadshavaren.

6.4 Barn och unga i skyddat boende ska ha rätt till utbildning i vistelsekommunen

BOJ välkomnar utkastets förslag. Dock saknar vi, liksom även Linköpings Universitet (Barnafrid) och Rädda Barnen har tagit upp tidigare, förslag om hur barn med hög hotbild ska få undervisning när det inte är säkert för dem att lämna det skyddade boendet. Det bör tas fram digitala lösningar på detta.

7.1 Skyddade boenden ska vara av god kvalitet och stå under tillsyn

BOJ instämmer i utkastets förslag, men vill även framhålla att det inte bara är personal på skyddade boenden som behöver kunskap om barns behov och rättigheter utan även volontärerna.

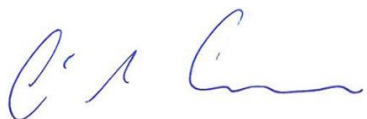
7.2 Tillståndsplikt för skyddade boenden

BOJ tillstyrker förslaget. Viktigt ur ett barnrättsperspektiv att skyddade boenden säkras i syfte att undvika att barn placeras och flyttas mellan mer tillfälliga boendelösningar. Dock vill vi även göra ett tillägg, det är viktigt att man även här fokuserar på att det ska finnas personal som har kunskap om de behov som personer med funktionsnedsättningar har och deras rättigheter. Man måste också beakta att en vuxen som placeras på ett skyddat boende kan ha med sig barn med funktionsnedsättning.

7.3 Obligatorisk registerkontroll av personal

BOJ instämmer i förslaget, men vill tillägga att det är viktigt att även volontärerna lämnar utdrag ur belastningsregistret. Krav på utdrag ur belastningsregistret finns inskrivet i Brottsofferjourens stadgar där ingen får tillträda i sitt första uppdrag utan att uppvisa detta. Detta ska sedan förnyas med som längst 5 års mellanrum. Det är av yttersta vikt att en organisation som möter utsatta personer och ska ge stöd till dem inte utgör en risk att ytterligare utsätta den stödsökande för oegentligheter eller på något sätt utnyttja en utsatt medmänniska.

Föredragande i detta yttrande har varit vice förbundsordförande Monica Ekström samt verksamhetsutvecklare våld i nära relation Heléne Carlsson.

Sven-Erik Alhem
Förbundsordförande
sven-erik.alhem@boj.se

Fredrik Mellqvist
Generalsekreterare
fredrik.mellqvist@boj.se